

strukce *В правом углу нишум дамы*, kde nejde o zvrtný tvar slovesa, ale jiný možný způsob vyjádření všeobecnosti podmětu.

Protože autor pojal vyjadřování kategorie určitosti/neurčitosti dosti široce, zařadil do ní i případy jednočlenných vět, ovšem s tím, že si je vědom různého pohledu lingvistů na tuto problematiku. J. Svetlík byl zásadně proti jejich zařazení do této souvislosti, ale např. ruská lingvistka N. A. Mets (*Практическая грамматика русского языка для зарубежных преподавателей – русистов*, Moskva 1985) upozornila, že sice ne všechny, ale některé případy jasně signalizují význam neurčitosti nebo všeobecnosti. Autor recenzované publikace rovněž zastává toto stanovisko a uvádí přesvědčivé příklady: *Нельзя забыть об этом; Жаль сидеть дома в такую прекрасную погоду*, kde se děj týká vlastně kohokoli a v češtině jde běžně o konstrukce se slovem „člověk“.

Celkově lze říci, že předností publikace je velké množství exemplifikačního materiálu, přehled o doposud vyjádřených názorech na zkoumanou problematiku a jejich kritické zhodnocení, ale především vlastní přístup, který je v některých případech nezvyklý, ale vždy má své opodstatnění. Jde o poctivě pojatou lingvistickou práci, která ukazuje, že i o problematice na první pohled již dostatečně zpracované lze říci nové slovo a podat ji v dosud nezdůrazňovaných souvislostech.

Zdeňka Trösterová

Dekanová, E. – Jankovičová, M. – Kiseľová, N.: Ruština v modernej komunikácii. Univerzita Konštantína Filozofa, Pedagogická fakulta, Nitra 2008, 66 s.

Začiatkom roka 2008 vydala Pedagogická fakulta UKF v Nitre s finančnou pomocou Európskej únie monografickú prácu *Ruština v modernej komunikácii*. Monografia je výsledkom práce triády popredných rusistiek – E. Dekanovej, M. Jankovičovej a N. Kiseľovej, ktoré sú autorkami viacerých štúdií, odborných článkov, recenzií publikovaných v domácich i zahraničných periodikách. Aktuálnosť monografie spočíva v reflektovaní súčasnej ruštiny v intra- a extralingválnych súvislostiach.

N. Kiseľová v kapitole *Kultúra reči* ozrejmjuje otázky jazykovej kultúry, kultúry komunikovania a kultivovania jazykových prejavov v písomnej a ústnej podobe. V úvode sa zameriava na jednotlivé formy ústnej a písomnej podoby súčasného ruského jazyka, ktoré odzrkadľujú vedomostnú úroveň národa. Konštatuje, že spisovným jazykom hovorí v Rusku vzdelanejšia časť obyvateľstva, obyvatelia so stredoškolským vzdelaním a mestskí obyvatelia používajú bežnú hovorenú reč, na vidieku dominujú rôzne nárečia. K základným štýlom a žánrom písomnej formy vyjadrovania v súčasnosti pribudli elektronické a sms správy. Jazyk tejto formy komunikácie je obohatený o rôzne symboly, značky či skratky, často prevzaté z angličtiny.

V ďalších podkapitolkách N. Kiseľová poukazuje na úlohu národných tradícií v ústnej komunikácii, na etiketu vyjadrovania sa v ústnej a písomnej forme komunikácie, na sociálnu hierarchiu komunikantov v oficiálnom, resp. pracovnom styku a pod.

V závere sa autorka venuje problematike kultivovania jazykového prejavu. Je všeobecne známe, že najväčšie problémy ústnej komunikácie v ruštine sú spojené s prízvukom. Inštruktívne v tomto smere sú najnovšie vydania ortoepických slovníkov.

E. Dekanová sa špecializuje na preklad odborných textov, konkrétne na teóriu a didaktiku prekladu odborných textov, čo sa odzrkadľuje aj v jej vedeckej činnosti. Patrí k tým lingvistom, ktorý zastávajú názor, že v dôsledku meniacej sa spoločensko-ekonomickej situácie v zjednotenej Európe, je potrebné vymedziť teóriu odborného prekladu ako samostatnú vednú disciplínu a presnejšie definovať pojem odborný preklad.

V kapitole *Základy prekladu* akcentuje skutočnosť, že prekladateľ odborných textov musí disponovať okrem vynikajúcich jazykových a prekladateľských zručností aj všeobecnými znalosťami z viacerých oblastí a odborov (ekonomika, právo, politické, prírodné, technické, humanitné vedy, atď.), pretože preklad nie je len prekódovanie textu z jedného jazyka do druhého, ale je to zložitý proces, ktorému predchádza podrobná prekladová analýza, v priebehu ktorého sa odhaľujú problémy spojené so zvláštnosťou každého jazyka. E. Dekanová zdôrazňuje, že v súčasnosti sa prekladateľ v translačnom procese nepodieľa iba na reprodukcii prekladaného textu, ale často aj na jeho produkcii.

Kľúčovú úlohu pri každom preklade zohráva *ekvivalencia*, ktorá je prítomná na viacerých rovinách textu. S ekvivalenciou úzku súvisia prekladateľské postupy, napr. pojem *posun*, s ktorým sa operuje v slovenskej teórii prekladu, zatiaľ čo ruská teória používa pojem *transformácia*. K posunom, resp. transformáciám v preklade dochádza vo všetkých jazykových rovinách textu. Autorka demonštruje jednotlivé druhy posunov či transformácií, ako aj možnosti ich prekladu do slovenčiny v rusko-slovenských reláciách.

Posledná časť tejto kapitoly je venovaná prekladovej analýze administratívneho textu politicko-právneho charakteru. Autorka sa v tejto časti príspevku venuje jazykovej analýze originálu v rámci mikroštylistiky textu a následne prechádza k analýze transformácií v jednotlivých rovinách textu prekladu. E. Dekanová uvádza rad negatívnych transformácií v preklade, najmä syntaktických a lexikálnych. Táto kapitola je inštruktívna a aktuálna pre študentov odboru prekladateľstvo a tlmočníctvo, v programe Ruský jazyk a kultúra.

M. Jankovičová v kapitole *Základy tlmočenia* podáva obraz o tlmočení, počnúc dejinami tlmočenia, cez teóriu a didaktiku tlmočenia až po základné typy tlmočenia.

Vzniku a vývinu tlmočenia ako najstaršej formy ústnej sprostredkovanej dvojazyčnej komunikácii sa venuje v prvej časti *Dejiny tlmočenia*. V nej podáva stručný prehľad o pôsobení tlmočníkov ako bilingválnych sprostredkovateľov v jednotlivých historických obdobiach: od starovekého Egyptu, Grécka, Ríma, cez stredovek až po novodobé dejiny, kedy po I. svetovej vojne v dôsledku rozvoja medzinárodných vzťahov tlmočenie nadobúda štatút samostatnej profesie a vznikajú prvé tlmočnicke školy zamerané na konzekutívne tlmočenie. Simultánne tlmočenie sa prvýkrát do medzinárodnej praxe uviedlo na Norimberskom procese v r. 1945-46. V súčasnosti patrí simultánnemu tlmočeniu dominantné miesto vo všetkých medzinárodných organizáciách, inštitúciách, na rôznych medzinárodných konferenciách, kongresoch a pod.

Teória tlmočenia ako interkulturálna veda, ktorá využíva poznatky z lingvistiky, teórie komunikácie, psychológie a fyziológie sa zrodila v 50. rokoch 20. st. Jej základy položili praktizujúci tlmočníci a pedagógovia ženevskej školy J. Herbert a J.-F. Rozan. O ďalší rozvoj teórie a didaktiky tlmočenia sa zaslúžili ruskí translatológovia R. K. Miňjar-Beloručev a G. V. Černov. Teórii a didaktike tlmočenia sa venovali a dodnes venujú aj viacerí poprední českí a slovenskí translatológovia A. Krušin, A. Hromasová, A. Keníž, T. Nováková, V. Makarová, M. Jankovičová, S. Medlenová, I. Čenková, D. Mügllová a i.).

M. Jankovičová klasifikuje jednotlivé druhy tmočenia, pričom vychádza z práce A. Keníža *Úvod do komunikačnej teórie tmočenia* – 1980, resp. E. Ehrgangovej a A. Keníža *Kapitolky z prekladu a tmočenia* (Bratislava, 1999), ale i českých translatoológov.

Cieľom autorov monografie bolo poskytnúť systémovo ucelené informácie o vybraných komunikačných formách súčasnej ruštiny pre všetkých tých, ktorí majú hlbší záujem o štúdium ruského jazyka.

Csilla Molnárová

Бурмистрович, Ю. Я.: Найти пропавший век! Очерки по истории славянского исторического языкознания. Учебное пособие для филологов высших учебных заведений. Изд-во Хакасского государственного университета им. Н. Ф. Катанова, Абакан 2006, 59 с., ISBN 5-7810-0405-X

Предлагаемое учебное пособие, предназначенное прежде всего для студентов и аспирантов русских и славянских отделений филологических факультетов высших учебных заведений, посвящено истории той части славянского исторического языкознания, которая рассматривает развитие цепи славянских языков, приведшей к современному русскому языку.

Славянское историческое языкознание включает в себя цикл наук, в которых изучается предыстория и история славянских языков. Предыстория содержит историю целой цепи „предков“ современных славянских языков, складывающейся из праиндоевропейского, затем праславянского и, наконец, тех групп, от которых произошли уже современные славянские языки. История того или иного современного славянского языка рассматривает историю этого языка, начиная от его самостоятельного существования и кончая сегодняшним днем. В данном учебном пособии анализируется лишь тот раздел, который посвящен истории русского языка. Вернее, в пособии рассматривается, как изучались факты предыстории русского языка.

Во вступительных замечаниях (с. 3-5) автор обращает внимание читателя на то, что в XX веке были сделаны грандиозные открытия в изучении предыстории и истории русского языка, однако эти открытия не вошли в вузовские учебники, и потому они остались неизвестными. Таким образом, этот век оказался потерянным, и сделанные в нем открытия нужно непременно найти.

В настоящем учебном пособии напоминаются самые важные открытия XX века в области фонематической предыстории русского языка, причем самые важные открытия глобального порядка практически не вошли в учебники по этой дисциплине. Проводимый здесь экскурс является кратким, пунктирным, но показывающими суть дела.

Изложение автора разделено на восемь параграфов. В первом (с. 5-11) излагаются идеи Н. П. Некрасова и Ф. Ф. Фортунатова о необходимости изучать звуковую и смысловую стороны языка в разных науках. В то же время появлялись работы, посвященные нескольким уровням сразу (обычно фонематическому, грамматическому, синтаксематическому, к которым иногда добавлялся лексематический). Автор полагает, что в настоящее время курсы „Старославянский язык“ и „Истори-